MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Barns läsintresse och läsvanor på fritiden ur ett helhets- samt genusperspektiv

Children's interest in reading and reading habits in spare time from a holistic and gender perspective

Sandra Ekholm & Jennifer Caballero

Akademin för utbildning, kultur och kommunikation
Svenska

Handledare: Berit Lundgren
Examinator: Håkan Landqvist
Examensarbete i lärarutbildningen
Grundnivå15 hp
Vårterminen 2014

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Akademin för utbildning
kultur och kommunikation

EXAMENSARBETE
Kurskod 15 hp
Vt 2014

SAMMANDRAG

Sandra Ekholm & Jennifer Caballero

Barns läsintresse och läsvanor på fritiden ur ett helhets- samt genusperspektiv.

Children's interest in reading and reading habits in spare time from a holistic and gender perspective.

2014 Antal sidor: 43

I studien undersöks hur barns läsvanor och läsintresse ser ut på fritiden och dess eventuella samband med barns fritidsintressen, samt om man kan se ett samband med de sjunkande läsutvecklingsresultat som framgår i aktuella studier och undersökningar. En enkätundersökning har genomförts i årskurs 6 med sammanlagt 64 informanter. Studien bygger på frågeställningar kring barns läsning och hur de själva ser på sin läsning på fritiden, samt var de får sin inspiration till läsning ifrån. Studiens resultat visar ett mönster, att barn vill läsa om det som intresserar dem. Resultatet visar också att de två största kategorier av texter barn helst använder sig av vid läsning på fritiden är av pappersbaserad text, skönlitteratur och faktaböcker. Resultatet visar vidare att barn inspireras till läsning av sina vårdnadshavare följt av lärare.

Nyckelord: läsutveckling, läsintresse, fritidsläsning

Innehåll

Sammandrag

Nyckelord

1. Inledning & problemområde..... 5
   1.1 Syfte & frågeställningar..... 6

2. Teorianknytning..... 7

3. Forskningsbakgrund..... 8
   3.1 Aktuella undersökningar och rapporter..... 8
   3.2 Läsintresse och läsinspiration..... 9
   3.3 Ur ett genusperspektiv..... 9
   3.4 Nya textformer..... 11

4. Metod..... 15
   4.1 Materialet..... 15
   4.2 Metod för datainsamling..... 16
   4.3 Informanter..... 16
   4.4 Metod för analys..... 17
   4.5 Forsknings etiska principer..... 17
   4.6 Metoddiskussion..... 18

5. Resultat av enkätundersökning..... 20
   5.1 Barn läsvanor och läsintresse på fritiden..... 21
   5.1.1 Typer av texter barnen använder sig av när de läser på fritiden..... 21
   5.1.2 Regelbundenhet i barns läsning..... 22
   5.1.3 Barns intresse för tidningsprenumerationer..... 23
   5.2 Barns uppgivna inspiration till läsning..... 24
   5.2.1 Barns inspiration till läsning på fritiden..... 24
   5.3 Samband mellan barns fritidsintressen, läsintresse och läsvanor..... 25
   5.3.1 Barns fritidsintressen..... 25
   5.3.2 Vad barn vill läsa om på fritiden..... 27
   5.3.3 Vad barn vill läsa om i en bok om de får välja vad de vill..... 28

6. Analys & Diskussion..... 29
   6.1 Slutsatser & Avslutande ord..... 34

7. Referenser..... 37

8. Bilaga 1: Enkät..... 40

1 Inledning & problemområde

Medias rapporter kring svenska barns försämrade läsresultat i de internationella undersökningarna PISA[1] - 2012 och PIRLS[2] - 2011 samt diskussioner kring barns förändrade läsvanor i utbildningen, har fått oss att reflektera över mediesamhällets förändrade textvärld och hur den eventuellt påverkar barns läsutveckling och intresse för läsning. Forsling (2008:117-120) skriver att det i dagens samhälle, där dataspel och sociala medier upptar en stor del av barns fritid, går att hitta nya infallsvinklar och nya läsvanor för att åter öka läslusten och förhoppningsvis också läsförståelsen.

Studien utgår ifrån ett sociokulturellt perspektiv, där inställningen kring läsning och texter i barnets omgivning är av stort intresse. Studien koncentrerar sig på barns fritidsläsning där attityden i hemmet till ämnet påverkar den relation ett barn får till detta verktyg och ger barn olika förutsättningar för läsutveckling och läsintresse, (Säljö, 2000:20-22). Knoester, (2010:9) skriver att omgivningens inställning till läsning har betydelse då det är en social aktivitet även om den allmänna uppfattningen är att läsning är en individuell aktivitet. Med det medieutbud som finns runt barn idag har konkurrensen om läsarna ökat, hemmets miljö erbjuder andra textbaserade verktyg och boken får stå tillbaka för exempelvis smarta mobiler, bloggar, tv-spel, dator och tv. (Höglund, 2012:46). Johansson (2010:72) skriver att dessa typer av texter kan vara svåra att hitta läsutvecklingspotential i och kan komma att påverka individens mognad och utveckling. Det kvarstår dock att läsintresset och läsutvecklingen hos barn, speciellt hos pojkar befinner sig i en nedåtgående trend (Harrison, 2012:41). Därför tror vi att nya vägar till inspiration för läslust måste vara av stort intresse för hela samhället.

[1] PISA 2012 (*Programme for International Student Assessment*), en internationell undersökning av 15- åringars kunskaper i bl.a. läsning. Syftet med PISA är att undersöka i vilken utsträckning som 15-åringar är rustade för att möta framtidens utmaningar.

[2] PIRLS 2011 (*Progress in International Reading Literacy Study*) är en internationell komparativ studie som undersöker elevers kunskaper i läsförmåga i årskurs 4.

1.1 Syfte & frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur barns läsvanor och läsintresse ser ut på fritiden, utifrån barnens egna perspektiv. Studien begränsar sig till en specifik skola, och beträffande dessa barns läsintresse och läsvanor försöker vi besvara följande frågeställningar. Detta undersöks utifrån ett helhets- samt genusperspektiv. De frågor vi avser att undersöka är:

- *Hur ser barnens läsintresse och läsvanor ut på fritiden?*
- *Varifrån får barnen sin inspiration till läsning?*
- *Finns det ett samband mellan barnens fritidsintressen, läsintressen och läsvanor?*

2 Teorianknytning

Studien utgår från ett sociokulturellt perspektiv där utveckling och lärande sker genom att människor tillsammans med andra samspelar i praktiska och kulturella aktiviteter vilket enligt Säljö (2000:104) kan ske direkt, till exempel genom samtal eller indirekt, via till exempel en bok. Inom det sociokulturella perspektivet ser man på läsintresse och läsvanor som sociokulturella aktiviteter eftersom man brukar praktiska och hjärnstimulerande verktyg i arbetet med texter på olika vis. Säljö (2000:186) skriver att text är en del av samspelet mellan individer i sociala sammanhang.

> *Att läsa, producera och använda skrift kan ses som en sociokulturell aktivitet. Språket finns hos individen men alltid i en social och kulturell kontext. Texter lever aldrig i isolering.* (Forsling, 2008:122)

Studien undersöker varifrån barn får sin inspiration till sin läsning. Det är intressant att se hur omgivningen påverkar människan, utifrån det sociokulturella perspektivet. Vygotskij menade att språket är ett av de viktigaste verktyget i människans utveckling (Säljö, 2000:20-22). Att ha tillgång till ett språk skapar möjligheter eftersom det är interaktionen med andra människor som bildar kunskap och nya erfarenheter. På detta vis skapas sociokulturella aktiviteter, i samspel med andra människor och inte som en isolerad aktivitet i individens hjärna. Människan lär genom interaktion.

3 Forskningsbakgrund

3.1 Undersökningar och rapporter

Det kan ses som en samhällsinvestering att stimulera barns läslust skriver Höglund (2012:45). I dagens komplexa samhälle är det en grundkvalifikation att kunna läsa bra och det förenar också individen i samhället. De med dålig läsförmåga riskerar att hamna utanför och minskar sina chanser till utbildning och arbete.

I senaste PISA-rapporten (2012:12) om 15-åringars läsförståelse och senaste PIRLS-rapporten (2011:6) om 10-åringars läsförmåga så ser man en försämring i både läsförståelse och läsförmåga hos svenska barn jämfört med tidigare års rapporter. I PIRLS-rapporten (2011:8,53,45,48) kan man se att föräldrars inställning till läsning och egna läsvanor spelar in på elevernas resultat. I Sverige uppgav över 50 % av föräldrarna att de är positivt inställda till läsning vilket är en hög siffra i jämförelse med andra länder. Man ser på resultatet att barn som ägnat sig åt läsaktiviteter med sina föräldrar innan skolåldern har högre läsprovsresultat jämfört med de barn vars föräldrar inte gjorde det. Undersökningen visar alltså att örældrars inställning till läsning är av stor betydelse för svenska barns läsförståelse. PIRLS-rapporten visar att barn genom hemmiljön tillgodogör sig erfarenheter, värderingar och inställningar som tillsammans påverkar deras förväntningar och förutsättningar.

Om man tittar utifrån ett genusperspektiv i rapporterna från PISA (2012:15) och PIRLS (2011:7) så är flickornas resultat i läsförmåga och läsutveckling bättre än pojkarnas i de flesta länder, både bland 10-och 15- åringar, men skillnaden blir större ju äldre barnen blir. PIRLS (2011:104) visar att flickor i större utsträckning än pojkar läser skönlitteratur och tidsskrifter/veckotidningar medan pojkar läser mer serietidningar. Facklitteratur och dagstidningar är dock jämt fördelade.

Fredriksson (2012:108) skriver utifrån en analys av PISA-rapporten (2012) att den försämrade läsförmågan hos barn med stor sannolikhet har att göra med förändrade

läsvanor. Barn använder sig av datorn och de aktiviteter som finns där mer frekvent än läser traditionell media.

3.2 Läsintresse och läsinspiration

Utifrån det kognitiva och sociokulturella perspektivet skriver Liberg (2007:54) om tre dimensioner för att läsutvecklingen ska bli givande för individen. Först måste motivation, intresse samt engagemang för det man läser finnas, sedan måste förståelse för det man läser samt av- och inkodning finnas. Dessa tre dimensioner utgör grunden i läsutvecklingen och tillsammans med de olika typer av texter som barnet tidigare mött samt i vilka sammanhang de har presenterats, utvecklas barnets läsförmåga. Barn som haft en uppväxtmiljö där böcker fått tagit stor del och där de haft chans att läsa och samtala om texter utvecklar en stark läsförmåga.

Knoester (2010:1-13) har gjort en studie kring vad som motiverar barn att läsa eller inte, vilken visade att barn som tycker om att läsa även tycker om att tala om böcker och gärna läser texter inom samma kategori som familjemedlemmar och kompisar. Han menar att den bästa motivationen till läsning för ett barn är att höra andra barn rekommendera böcker. Författaren skriver vidare att fritidsläsning är en social aktivitet där barnen får uppmuntran genom att de får berätta, diskutera och dela med sig av sina läsupplevelser tillsammans med andra.

Svensson, (2014:28) skriver att både sociala sammanhang, exempelvis vart barn bor och närmiljöns utformning samt kulturella sammanhang som modersmål och religion, spelar in för vilka textorienterade aktiviteter barn deltar i.

3.3 Ur ett genusperspektiv

Svenssons (2014:27-28) studie kring elevers läsande i 11-12 års ålder visar att det finns en skillnad i hur pojkar och flickor väljer böcker. Flickor väljer böcker över en

större genrebredd medan pojkar är mer begränsade i sina val av genre. Författaren skriver vidare att de texter som barn möter i populärkulturen, sociala medier och i dataspel inte är något som skolan ska sträva efter att imitera. Skolan borde istället bredda och ge valmöjligheter till de texter som finns idag. Forsling (2008:134) anser att det ena sättet att arbeta med texter inte behöver utesluta det andra, de gynnas av varandra och bidrar till barnets proximala utvecklingszon eftersom de får chans att möta flera textformer. *”Graden av medvetenheten om samspelet mellan dessa dimensioner är ett mått på hur ‘läskunnig’ man är i ett mediesamhälle”* (Forsling, 2008: 120).

Molloy (2007:9-13) skriver att man kan se problemet med just pojkars försämrade läsintresse i den typ av litteratur som bland annat skolan erbjuder. Den är inte anpassad efter pojkars intressen och det leder till att texterna känns tråkiga. Om ett barn aldrig upplever de texter som erbjuds som lustfyllda menar Molloy att barnen kommer hitta sätt att undvika att läsa. Det är därför viktigt att man utgår från barnens intressen när de läser för att komma in i textens värld. Molloy (2007:49-50) skriver vidare att om man kan se på dataspelandet som en annan form av literacy eftersom spelaren tar till sig texter i en ny form än den traditionella texten i en bok. Hon liksom andra forskare menar att man då kan använda den kunskap som barnet lär sig av spelet och den nya formen av text istället för att se spelandet som en innehållslös aktivitet där barnet inte blir sedd som att den gör något viktigt.

Andersson och Wilhelmsson Ramshage (2010:23-24) visar att barn i åldrarna 10-12 år föredrar skönlitterära texter och ungdomstidningar före digitala texter, mest fantasy och äventyr, Harry Potter, Sune och Lasse-Maja är populära serier. I åldersgruppen 13-16, syns en stor ökning mot digitala texter där nätgemenskaper som Facebook och nyhets- och nöjessajter dominerar. Den pappersbaserade text som är mest populär bland 13-16 åringar är dags- och kvällstidningar. Författarna skriver vidare att mest negativt inställda till pappersbaserad läsning är pojkar i gruppen 13-16 år, deras resultat visar att stora delar av denna grupp aldrig läser skönlitterära

böcker, faktatexter, serie- och ungdomstidningar men är höga konsumenter av digitala medier. Brist på motivation och på intresse för traditionella texter är det stora problemet.

Harrison (2012:41-45) har gjort en studie som visar att pojkars läsförmåga är på väg nedåt i flera länder och att försämringen blir tydligare ju äldre de blir. Projekt där man undersökt pojkars läsintresse visar att pojkars läsning har förflyttat sig mycket till nätet men att detta inte är något som uppmuntras i skolan.

Höglund (2012:45) skriver att i dagens samhälle är det viktig att kunna läsa olika typer av texter. Det ger möjlighet till personlig utveckling och utbildning, vilket krävs också i de flesta verksamheter. Höglund (2012:81-82) reflekterar över den försämrade läsförståelsen hos svenska barn utifrån PISA-rapporten (2012), det är en varningssignal och man bör uppmärksamma att barn och ungdomar läser mindre regelbundet och lägger mindre tid på läsning. Oroande är även de större klyftor man ser utifrån sociala förhållanden när det gäller läsförmågan. Samtidigt visar svenska barn positiva resultat i PISA- rapporten (2012) i läsning i digitala medier. Utifrån läsningens betydelse bör man undersöka vilka metoder som främjar läsning och läsförståelse via både tryckta och digitala medier.

Forsling (2008:132) spekulerar i vilket kön som kommer att premieras i framtiden i förhållande till vilken kommunikativ kompetens som blir viktigast. Den traditionella textformen där flickor mest befinner sig eller nya textkompetenser som data där fler användare är pojkar?

3.4 Nya textformer

Utöver det sociokulturella perspektivet på lärandet som är dominerande i dagens lärandekultur så bör man se till möjligheterna att komplettera detta med de digitala redskapens fördelar med dess öppenhet och flexibilitet, vilket kan leda till en

pedagogisk praktisk förändring och förnyelse. Idag har text en annan innebörd och utbredning än tidigare. Dagens barn har redskap för författande och kommunikation, som används i deras identitetsskapande i onlinemiljöer, som ingen tidigare generation varit i närheten av. Digitala medier har blivit en grundsten i det livslånga lärandet vilket innebär att det är viktigt att stödja och uppmärksamma. (Hernwall, 2010:110)

Forsling (2008:117-121) resonerar kring vad det kan tänkas innebära att vara läskunnig i förhållande till den medieutveckling som sker. Hon skriver att det ställs allt högre krav på vad man ska klara av i framtiden genom att beskriva en ny syn på läskunnighet (där man bör kunna hantera olika tekniker) i och med att nya medier uppstår. Högre krav ställs på att kunna hantera olika medier i både samhälls- och utbildningssyfte, en så kallad kommunikativ kompetens. Många av dessa uttrycksformer använder barn sig av idag, vilket är något som bör tas tillvara i läs- och skrivundervisningen. Risken finns att det skapas klyftor i samhället om inte alla får chans att hantera de olika uttrycks- och kunskapsformerna. Därmed är det inte tillräckligt att vara en god läsare av den traditionella texten i en bok, utan man måste kunna hantera andra former av textkompetenser som krävs i dagens mediesamhälle.

Tittar man tillbaka på tidigare litteraturutredningar så har man under lång tid tvivlat på bokens och litteraturens ställning i ett mediesamhälle under förändring. Frågan har varit hur boken ska kunna stå sig i konkurrens med den teknologiutveckling som samhället konstant genomgått och fortfarande genomgår. Oro har funnits för att den tekniska framfarten och det förändrade medielandskapet skulle ha påverkat läsaren och marknaden samt att följden skulle bli att läskunnigheten minskade överlag i samhället. (Carlsson, 2012:14-16)

Det är en stor utmaning att ge barn chansen att utveckla strategier och förstå värdet av att kunna läsa längre sammanhängande texter. Dagens textsamhälle består till stor del av korta texter och fraser och det är de skriftprodukterna dagens barn

kommer i kontakt med. Även i fortsättningen är det dock rimligt att långa texter kommer att vara en nödvändig del för att få samhället att fungera. (Svensson, 2014:270)

Liberg (2007:63-64) beskriver de förmågor som många barn i år 4 saknar på grund av att de inte läser längre texter på fritiden. Dessa förmågor är bland annat förförståelse, automatisering samt metakognitiva tankar, vilka bidrar till att bygga upp barns läsutveckling (författaren hänvisar här till PIRLS-rapoorten, 2006). Det leder till att de förmågor som krävs för läsutveckling inte heller utvecklas på fritiden.

När barn kommer in i tonåren sjunker konsumtionen av traditionella texter ganska drastiskt och går över till mer skärmbaserade texter. Skärmbaserad läsning blir lätt ytlig och kan på sikt förändra människors sätt att läsa och på så sätt också påverka relationen till språket och hur det ska användas, vilket också kommer att påverka den personliga utvecklingen. Den skärmbaserade läsning som barn och unga idag ägnar sig åt leder inte till någon eftertänksam eller reflekterande läsning utan blir mer en skumläsning i sökandet efter nyckelord och struktur (Johansson, 2010:72). Andersson och Wilhelmsson Ramshage (2010:18) skriver att de barn som vid datorn är mest aktiva i olika nätgemenskaper, chattrum och söker mer information på nätet är de barn som visade bäst läsresultat. De barn som visade lägre resultat på lästestet visade sig istället föredra dataaktiviteter med mer visuella upplevelser så som spela spel och se på filmer online. Författarna hänvisar här till en studie gjord av Agee och Altarriba (2009).

Lundgren (2012:217) skriver att barns vardagliga skrifthändelser har en meningsskapande funktion, till exempel blogganvändare utvecklar sitt skriftspråk och sin textkompetens. Här möts barnen av för dem ofta stimulerande texter som bygger på motivation, deras egna intressen och erfarenheter.

Skönlitteratur ses som en grundpelare i dagens språkutveckling skriver Andersson och Wilhelmsson Ramshage (2010:28) och det vore önskvärt att söka nya infallsvinklar till språkutveckling för att fånga motivation och intresse hos en större andel barn och ungdomar.

4 Metod

I det här avsnittet beskrivs hur arbetets kvantitativa studie genomförts samt hur den analyserats. För att på bästa sätt ta reda på hur barns läsvanor och läsintresse på fritiden ser ut idag ansåg vi att det bästa sättet att ta reda på det, var att fråga dem själva. Detta ville vi göra genom en enkät för att få så många svar som möjligt. När man använder frågeformulär i en enkätstudie där syftet är att ta reda på information om människor, är det mest relevant att man går direkt till källan i sökandet av information, här deras egen inställning och vanor, beskriver Denscombe (2009:207) Enkätstudien har genomförts i årskurs 6 för att ta reda på barns läsvanor och läsintresse på fritiden. Det var 64 barn som deltog i enkätstudien, samtliga från år 6.

4.1 Materialet

I det inledande skedet av arbetet studerades området och utifrån det skapades enkätens frågekaraktär. Utifrån de svar som givits i enkätundersökningen har arbetet fortsatt med de frågor som var mest relevanta i förhållande till frågeställningen. Två vuxna och två barn testade enkäten innan den genomfördes och kommenterade den så att vi fick möjlighet till respons och därmed chans att ändra den innan vi genomförde den på riktigt. Denscombe (2009:210) skriver att det är av stor vikt att planera frågeformuläret noggrant så att inga korrigeringar behöver göras i efterhand eller att man måste gå tillbaka och göra om enkäten då den inte uppnått sitt syfte. Vi utgick vid utformningen av enkäten från att frågornas karaktär inte skulle kunna missuppfattas eller verka kränkande. Eftersom skönlitteratur samt faktatexter kan läsas i både digital samt pappersform har vi utformat de frågor som berör detta så att fler svarsalternativ kan anges. Enkäten som användes i studien finns att läsa i sin helhet som Bilaga 1.

4.2 Metod för datainsamling

En enkätstudie har tillämpats för att ta reda på barns läsvanor och läsintresse på fritiden. Syftet med den kvantitativa metoden var att nå en större urvalsgrupp än vad det funnits utrymme för i en kvalitativ undersökning som exempelvis intervjustudie, vilket hade gjort att vi gått miste om den eventuella variationen i svaren från barnen. En annan anledning till metodvalet är att denna studies karaktär på frågor lämpar sig som skriftliga och är därmed även utformade så att det skulle vara relativt enkelt att svara på för elever i årskurs 6 via enkätundersökningen. Denscombe (2009:208) skriver att det är ändamålsenligt att använda frågeformulär när syftet är att ta reda på standardiserade data genom att ställa samma frågor till alla informanter utan att frågor måste utvecklas.

4.3 Informanter

Deltagare till enkätstudien har valts ur ett bekvämlighetsurval med anledning av begränsad tid. Vi ansåg att årskurs 6 var lämpligt att genomföra enkätundersökningen i, då eleverna haft möjlighet att lära sig att läsa och därmed chans att utveckla ett läsintresse. Vi kommunicerade via e-post med berörd personal på två skolor för att bestämma tid till enkätundersökningens genomförande. Vi bad då att få fråga samtliga elever i årskurs 6 på vardera skola om de ville delta i studien. Vi befann oss i klassrummen under tiden eleverna genomförde enkäten, vi kunde på så sätt presentera enkäten, svara på frågor av eleverna under tiden de fyllde i enkäten samt tacka för deras medverkan. Vi ansåg att det var viktigt att ge samma information till alla informanter så att förutsättningarna skulle vara så likvärdiga som möjligt. Eleverna blev informerade om att det var friviligt att delta i studien och samliga valde att delta.

Enkätundersökningen har genomförts i fyra skolor, två i en större (140 000 invånare) och två i en mindre kommun (20 000 invånare). Val av kommuner gjordes

för att få chans till ökad variation bland svaren. Totalt deltog 64 elever i enkätstudien varav 38 pojkar och 26 flickor, informanterna var barn i årskurs 6. Anledningen till den större andel pojkar än flickor i studien är att deltagande klasser hade den fördelningen mellan könen. De uppmuntrades att fylla i vilken skola de går i samt kön, detta för att vi skulle kunna se skillnader och likheter utifrån skola/ort samt ur ett genusperspektiv. I resultat och analys har vi valt att fokusera helhets- samt könsperspektiv eftersom det var intressant utifrån de svar vi fick. Anledning till att vi valt årskurs 6 som urvalsgrupp är för att de internationella undersökningarna PISA (2012) för 15-åringar samt PIRLS (2011) för 11-åringar visar att barns läsförståelse har sjunkit. Vi ansåg att årskurs 6 var en passande ålder att göra studien i, för att vi hade kännedom kring barns sjunkande läsförståelse i detta åldersspann utifrån PISA (2012) och PIRLS (2011).

4.4 Metod för analys

Efter genomförandet av enkäterna sammanställdes materialet och svaren jämfördes. Genom att sammanställa alla svaren från enkätundersökningen i programmet Google Sheets kunde vi lätt se mönster och skillnader utifrån de frågor vi fokuserade på kring barns läsvanor och läsintresse. Genom att sammanställa pojkars och flickors svar för sig kunde vi även jämföra mönster och skillnader utifrån ett könsperspektiv. Vi ville bland annat ta reda på eventuella skillnader i barnens vanor och fritidsintressen. En kvantitativ undersökning är relativt objektiv eftersom analysen av materialet bygger på statistik och inte forskarnas egen syn på materialet och anses därför trovärdig beskriver Denscombe (2009:364). Fördjupning i tidigare och aktuell forskning kring området har gjorts för att jämföra med resultatet från aktuell studie.

4.5 Forskningsetiska principer

De forskningsetiska aspekterna har beaktats i enlighet med Vetenskapsrådet (2002) genom att i det inledande skedet av arbetet själva ta del av och utgått ifrån de fyra

huvudkraven så att informanterna behandlas på rätt sätt under hela studiens gång. Informationskravet har beaktats genom att informationsbrev har givits till de berörda, det vill säga informanterna, föräldrar och vårdnadshavare, klasslärare samt rektorer vilka även har godkänt studiens genomförande. Vi har även givit muntlig information vid genomförandet av enkäten i klassrummet, vi berättade att det var frivilligt att delta och att avbryta när som helst i enlighet med samtyckeskravet. Vetenskapsrådet (2002:7,9) skriver att information om studiens syfte och informanternas uppgift ska delges för samtliga deltagare och vårdnadshavare samt information om att deltagandet i studien är frivilligt och kan avbrytas när som helst. Det insamlade materialet behandlas konfidentiellt så att läsare av resultatpresentationen inte kan identifiera informanterna. Information om detta har givits till samtliga inblandade i både i informationsbrev och muntligt. Efter sammanställningen av materialet kommer de deltagande skolorna få ta del av resultatet, utan att någon av informanterna kan identifieras. Vetenskapsrådet (2002:12) skriver att allt material ska behandlas så att ingen av deltagarna kan identifieras av utomstående varken under eller efter studien. Nyttjandekravet har beaktats då svaren från enkätstudien enbart kommer att användas i detta examensarbete. Inga uppgifter om deltagarna kommer att kunna identifiera enskilda elever vid sammanställning av denna studie. Efter det att examensarbetet examinerats kommer allt enkätmaterial förstöras. Vetenskapsrådet (2002:14) skriver att de inhämtade uppgifterna från enskilda personer endast får användas i forskningssyfte.

4.6 Metoddiskussion

Studien bygger på 64 enkätsvar vilket gör att studiens resultat inte kan generaliseras till alla barn i Sverige men visar hur det ser ut för barnen som ingår i studien samt ger en inblick i hur det kan se ut för barn i årskurs 6. Det hade möjligen varit bättre att ha fler enkätsvar men vi ansåg att det material vi fått in skulle räcka för att stödja vår studie och beslöt oss därför för att utgå från de 64 enkätsvaren. Den kvantitativa metoden är givande när man vill använda flera människor i sin studie samt att det är

lättare att generalisera resultaten ju mer svar man får framhåller Stukát (2005:42). Efter genomförandet av enkätstudien samt analys av materialet har vi kunnat urskilja mönster utifrån ett helhets- och genusperspektiv.

Studiens trovärdighet kan styrkas med att en enkätundersökning ger objektivitet, att vi lät testa enkäten innan den genomfördes samt för att vi närvarade i klassrummen under tiden eleverna fyllde i enkäten och kunde svara på de frågor som uppkom. Frågorna i enkäten var av den karaktär så barnen endast behövde kryssa i det alternativ som stämde in på dem själva, därför anser vi att enkäten var lättförstålig. En nackdel med enkätstudiens tillförlitlighet är att vi genomförde studien på skoltid och barnen kan ha upplevt att enkätstudien var skolrelaterad. Enkätstudien bör anses tillförlitlig då vi redovisat datainsamlingsmetod och tillvägagångssätt samt användandet av Google Sheets vid analys.

5 Resultat av enkätundersökning

I det här avsnittet kommer vi att redovisa resultatet av vår enkätundersökning. Utformningen av enkäten utgick från studiens syfte vilket var att ta reda på hur barns läsintresse och läsvanor ser ut på fritiden, samt hur och från vem de inspireras till läsning. Resultatet presenteras i antal och inte i procentform, det visar en tydlig bild över det antal elever som deltog i studien. Ett urval av frågor har gjorts och resultatet kommer att presenteras utifrån de frågor som visat sig vara relevanta för den studie vi gjort.

Samtliga informanter i studien är barn i årskurs 6, den ena informantgruppen hör till en årskurs 1-9 skola där det går ca 600 elever, den andra informantgruppen hör till en årskurs 6-9 skola där det finns ca 300 elever. Båda skolorna är belägna i stadsmiljö. Resultatet i studien presenteras dels i en helhet för att gestalta barns läsintresse och läsvanor i dagens samhälle, samt utifrån ett genusperspektiv där flickors och pojkars intressen och vanor ställs mot varandra. På så sätt kan vi jämföra och diskutera våra enkätresultat med den tidigare forskning som vi delgivit både utifrån samtliga deltagare och utifrån ett genusperspektiv.

Enkätmaterialet är indelat i tre huvudgrupper som är desamma som studiens frågeställningar:

- *Hur ser barns läsvanor och läsintresse ut på fritiden?*
- *Varifrån får barn sin inspiration till läsning?*
- *Finns det ett samband mellan barns fritidsintressen, läsintresse och läsvanor?*

5.1 Barns läsvanor och läsintresse på fritiden

5.1.1 Typer av texter barnen använder sig av när de läser på fritiden

I Diagram 1, ger vi en bild av vilka typer av texter som barnen läser på fritiden. Intresset för oss ligger främst i att se hur många som läser skönlitterära texter och faktatexter jämfört med texter på datorn, så som bloggar och artiklar på Internet, samt se hur stor andel som aldrig läser på fritiden. Barnen fick fylla i flera alternativ.

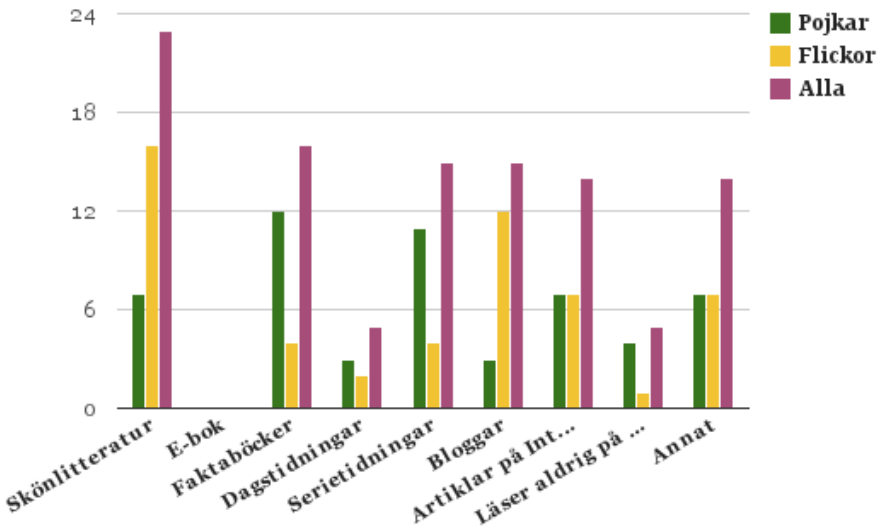

Diagram 1. Texter barn använder på fritiden

Det vi kan se utifrån detta resultat är att två pappersbaserade textkällor är de kategorier som barnen i vår undersökning helst läser. Skönlitterära texter läser barnen mest, av 64 barn är det 23 (35,9%) som använder skönlitterära texter på fritiden, av dessa är det dock övervägande flickor, 16 (25%). Faktaböcker är den näst största gruppen och här dominerar pojkar, av totalt 16 (25%) barn som läser faktaböcker på fritiden är 12 (18,8%) pojkar. Andelen barn i undersökningen som

uppgett att de aldrig läser på fritiden är 5 stycken (7,8% av 64 barn), 4 pojkar (10,5% av pojkarna) och 1 flicka (3,8% av flickorna).

Under kategorin ”Annat” har pojkar uppgett dataspel, filmremsa och Manga-tidningar som alternativ samtidigt som flickor har uppgett läxor, livsstilstidningar, jobbannonser, dataspel, sociala medier och tjejtidningar som alternativ.

5.1.2 Regelbundenhet i barns läsning

I Diagram 2 redovisas hur regelbundna barns läsvanor är, intresset för oss ligger framförallt i att se hur läsintresset ser ut utifrån ett genusperspektiv eftersom aktuella rapporter visat att flickor läser generellt mer än pojkar på fritiden, speciellt när de börjar komma upp i tonåren.

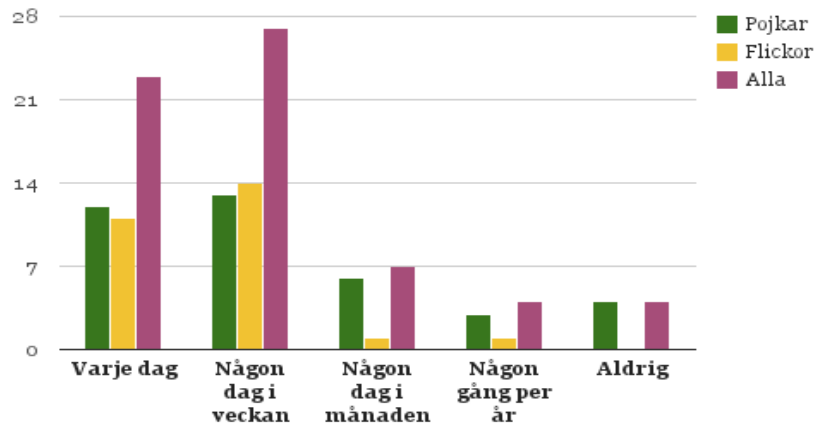

Diagram 2. Den tid barn lägger på läsning på fritiden

Resultatet visar att det är vanligast att barn läser någon dag i veckan eller varje dag. Av diagrammet kan man även utläsa att det är stora skillnader utifrån ett genusperspektiv. Det var 4 barn (6,3%) som svarade att de aldrig läser och de var pojkar. Samtidigt kan man utläsa att utav pojkarna är det 13 (34,2%) av 38 som läser

mer sällan än någon dag i veckan. Av 26 flickor är det endast 2 (7,7%) som läser mer sällan än någon dag i veckan.

Uppmärksamma avvikelsen att det i Diagram 1 framgick att 4 pojkar och en flicka uppgav att de aldrig läser på fritiden, i Diagram 2 är det endast 4 pojkar som uppgett att de aldrig läser på fritiden. Flickan som svarat *aldrig* i Diagram 1 måste ha svarat annorlunda i detta Diagram 2 eftersom alla flickor är representerade och har svarat.

5.1.3 Barns intresse för tidningsprenumerationer

Under denna fråga har deltagande barn fått ange om de prenumererar på någon tidning, resultatet ses i Diagram 3, barnen ombads sedan frivilligt att ange vilken tidning de prenumererar på om så är fallet. Även om inga långtgående slutsatser kan dras så kan man ändå få en viss uppfattning om fritidsintresset kan locka till läsning. Vi har jämfört barnens prenumerationer med deras fritidsintressen i Diagram 5 där de under kategorin sport i enkäten fått uppge vilken sport de är intresserad av och utifrån detta har vi kunnat se samband. Vi har inte redovisat alla olika sporter de uppge eftersom det inte är relevant för studien.

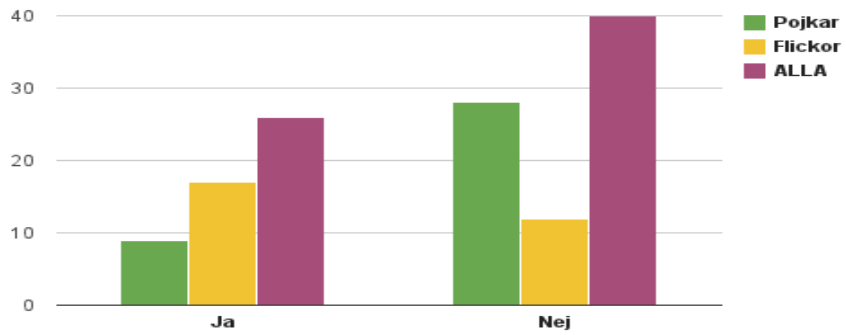

Diagram 3. Barns tidningsprenumerationer

Diagram 3 visar att det utav 64 barn i undersökningen är 23 (35,9%) som prenumererar på någon tidning. Ur ett genusperspektiv ser vi att det är fler flickor än pojkar representerade bland prenumeranterna, 14 (53,8%) av 26 flickor och 9 (23,7%) av 38 pojkar. För att kunna se några eventuella samband mellan barnens fritidsläsning och fritidsintressen så följde vi upp enkätfrågan ”Prenumererar du på någon tidning”? med ”Om ja, vilken?” Här kan vi se att pojkar prenumererar på tidningar som: History, Kamrat Posten, Bilsport, Goal, Rally, Racing, Elvis sköldpaddan och Kalle Anka. Flickorna prenumererar på Glitter, Min häst, Häst och ryttare, HAHA och en fotbollstidning.

5.2 Barns uppgivna inspiration till läsning

5.2.1 Barns inspiration till läsning på fritiden

Detta visar varifrån barnen i vår enkätundersökning får sin inspiration till läsning, samt hur stor andel av barnen i undersökningen som upplever att de inte får någon inspiration till läsning alls.

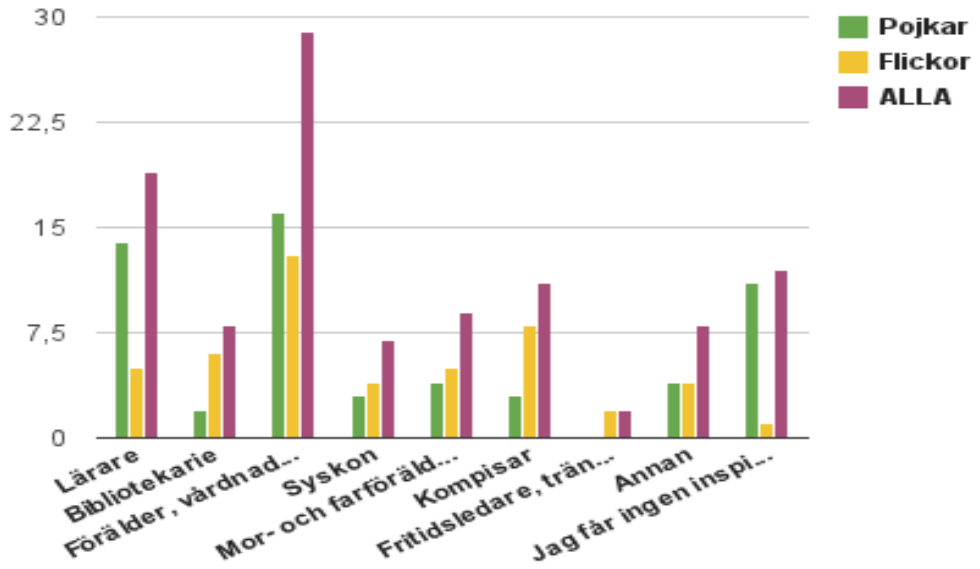

Diagram 4. Personer som inspirerar barn till läsning

I Diagram 4 kan vi se att föräldrar/vårdnadshavare är den kategori som barnen i vår undersökning får mest inspiration till läsning ifrån, både vad det gäller flickor och pojkar. Vidare kan vi se att pojkar hittar sin näst största inspirationskälla hos lärare medan flickor blir inspirerade av kompisar. Att så många som 14 (36,8%) av 38 pojkar får inspiration från sina lärare är intressant att uppmärksamma. Den tredje största kategorin i Diagram 4 är barn som inte får någon inspiration till läsning alls, 12 (18,8%) , 11 pojkar (17,2%) och 1 flicka (1,6%) saknar helt inspiration till läsning.

5.3 Samband mellan barns fritidsintressen, läsintresse och läsvanor

5.3.1 Barns fritidsintressen

Flera svarsalternativ fick anges för att få en så realistisk bild av enkätdeltagarnas fritidintressen som möjligt, med tanke på att många barn i dag har flera intressen. Utifrån denna fråga ville vi främst se hur stor andel av eleverna som hade

databaserade fritidsintressen där kategorierna *data/spel* och *sociala medier* fanns representerade.

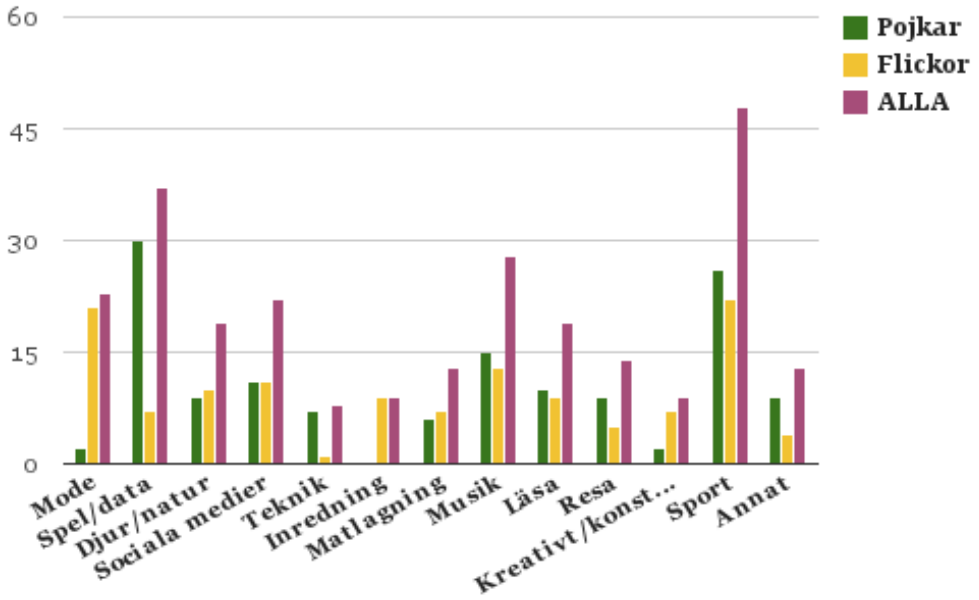

Diagram 5. Barns olika fritidsintressen

Som Diagram 5 visar så är *sport* den kategori som flest barn har uppgett som fritidsintresse före *spel/data*. 48 (75%) av 64 barn har svarat att de har sport som fritidsintresse, 26 pojkar (68,4%) och 22 flickor (84,6%). Spel/data är den kategori som dominerar för pojkar, hela 30 pojkar (78,9%) av 38 har uppgett denna kategori vilket är värt att uppmärksammas. Mode är flickornas andra största fritidsintresse, 21 (80,8%) av 26 har denna kategori som fritidsintresse vilket eventuellt kan ha en koppling till det stora antal flickor som läser bloggar som vi såg i Diagram 1. 19 barn (29,7%) av 64 har uppgett läsning som fritidsintresse, intressant att uppmärksamma är att det är något färre än de 22 (34,4%) barn som angett sociala medier som fritidsintresse.

5.3.2 Vad barn vill läsa om på fritiden

Vi ville ta reda på vad barnen helst vill läsa om på fritiden, om det finns eventuella samband mellan fritidsintressen och deras läsintressen. Utifrån detta kan man förhoppningsvis hitta ingångar till barns inspiration till läsning. Vi hade även *”annat”* som kategori ifall barnen kände att deras kategori inte fanns representerad. Flera svarsalternativ kunde fyllas i.

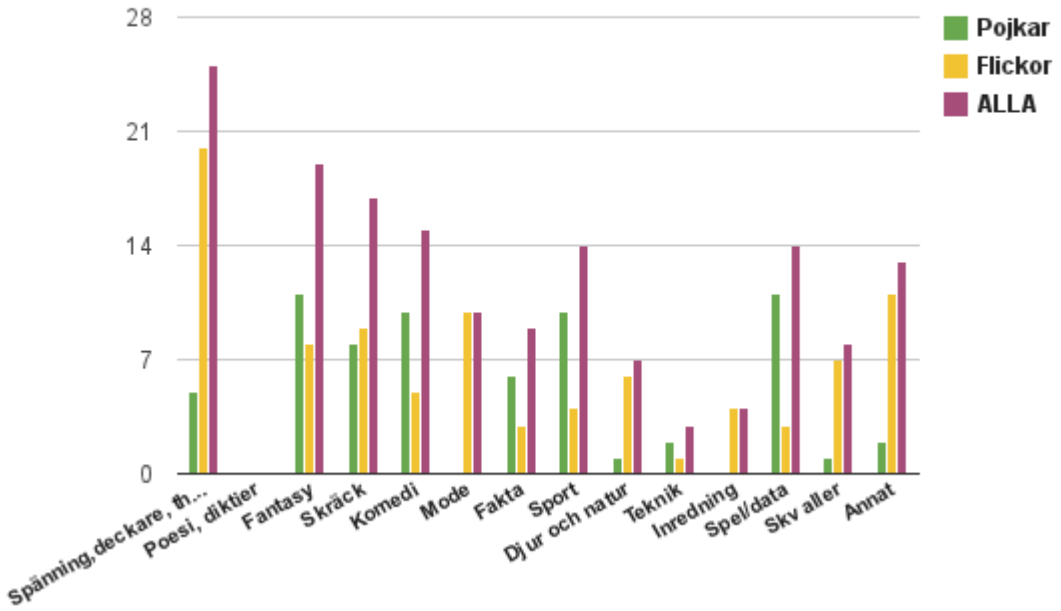

Diagram 6. Vad barn helst läser om

Det vi kan utläsa av Diagram 6 är att spänning/deckare/thriller är den kategori som flest barn i studien uppger sig vilja läsa om, totalt 25 (39,1%) barn av 64. Kategorin är dock övervägande representerad bland flickornas svar, 20 (31,3%). Fantasy, skräck, komedi, sport och spel/data är andra kategorier som tilltalar barnen. Lite mindre intresse finns det för mode, fakta, djur/natur och skvaller. Minst intresse ser vi i kategorierna teknik och inredning. Ur ett genusperspektiv kan vi se att de tillfrågde pojkarna uppger att de helst läser om fantasy, spel/data, komedi och sport, medan flickor helst läser om spänning/deckare/thriller/drama, mode och ”annat”. Vi

följde upp frågan ”annat” med ”om annat, Vad?” där chatt, Facebook, Instagram, romantik, hästar och relationer var svar vi fick från flickorna. Eventuellt var vi otydliga angående genre kategorisering, då vi hade spänning/deckare/thriller som en kategori och skräck som en egen kategori. Detta kan ha lett till missvisande svar då barnen eventuellt kan ha misstolkat kategorierna.

5.3.3 Vad barn vill läsa om i en bok om de får välja vad de vill

För att få en tydligare bild av vad barnen i undersökningen vill läsa om på fritiden ställde vi en fråga där informanterna ombads att svara med egna ord. Frågan var: *Vad/vem skulle du vilja läsa om i en bok om du får välja vad du vill?*
Av 26 flickor har 4 (15,4%) inte angivit något svar, 1 (3,8%) är nöjd med det utbud som finns nu. 8 flickor (30,8%) har angett att de vill läsa om det ämne som de också angivit som fritidsintresse, till exempel djur och natur, musik, mode, sport, spel. Andra svar som upprepar sig ofta hos flickorna är att de vill läsa om spänning och mode. Urval av andra svar är: ”Jag skulle vilja läsa om en jordenrunt-resa”, ”Jag skulle vilja att dom gjorde en bok om min favorit serie The big bang theory”, ”Någon kändis”, ”Om Astrid Lindgren”, ”Jag vill läsa om någon på Youtube”.

Av 38 pojkar var det 13 (34,2%) som inte angav något svar. 11 har (28,9%) angett att de vill läsa om samma ämne som deras fritidsintresse, till exempel svarade 4 pojkar (10,5%) dataspel och dess karaktärer samt sport eller sportprofiler, 7 pojkar (18,4%). Andra ämnen som pojkarna vill läsa om är bland annat: ”Paul Walker”, ”Karl den XII”, ”Vikingar”, ”Kalle Anka”, ”Historia böcker”. 25 (65,8%) av pojkarna har skrivit ner något de vill läsa om, något som visar på ett intresse för att läsa om det man intresserar sig för.

6 Analys & Diskussion

Genom enkätstudien kunde vi ta reda på hur barns läsvanor och läsintresse ser ut idag utifrån barnens egna perspektiv, samt vad/vem som inspirerar dem till läsning. Utifrån det inkomna resultatet har en analys gjorts.

Barns läsvanor och läsintresse på fritiden

I Diagram 1 fick barnen redogöra vilka typer av texter de använder sig av vid läsning på fritiden. Resultatet visade att de två största kategorierna bestod av pappersbaserad text. Skönlitteratur var den största kategorin där flickorna dominerade, näst störst var faktaböcker där pojkar visade sig vara mest framträdande. De kategorier som sedan följde i popularitet var serietidningar, bloggar och artiklar på Internet vilket kan kopplas ihop med Andersson och Wilhelmsson Ramshages studie (2010: 23-24) som visar att barn på mellanstadiet helst läser skönlitterära texter, serier och ungdomstidningar till skillnad från högstadieelever där digitala texter och nätgemenskaper dominerar. Barnen i vår studie går i år 6 och befinner sig på gränsen mellan dessa åldersgrupper och intressekategorier. Knoester (2010:9) skriver att det ökande utbudet av textformer konkurrerar med varandra om människors fritid. Man bör undersöka vilka metoder som främjar läsning och läsförståelse via både tryckta och digitala medier med tanke på läsningens betydelse

I undersökningen var det 5 barn (7,8%) som uppgav att de aldrig läser på fritiden, 4 pojkar (6,3%) och 1 flicka (1,6%) av 64 barn. Detta speglade också det resultat som PIRLS (2011:48) visade bland årskurs 4-barn, att de flesta hade en positiv inställning till läsning. Höglunds (2012:81-82) reflektioner kring PISA-undersökningen 2012 visade dock på ett försämrat läsintresse bland barnen i 15-års åldern. Vi anser detta vara en varningssignal som bör tas på allvar. Vi menar att det är viktigt att uppmärksamma eventuell ändrad attityd till läsningen eftersom barnen i vår

enkätundersökning är på väg in i tonåren, utifrån PISA- och PIRLS-rapporternas resultat, en kritisk period för läsintressets vara eller inte vara.

Det är värt att uppmärksamma att det är två pappersbaserade textkällor som är de mest populära kategorierna hos pojkarna; faktaböcker och serietidningar. Skönlitteratur och artiklar på Internet kommer strax därefter på tredje plats. Pojkarna i undersökningen läser i större utsträckning faktaböcker,12 av 38 (31,6%) och serietidningar,11 av 38 (28,9%) medan flickorna mest läser skönlitteratur, 16 av 26 (61,5%) och bloggar 12 av 26 (46,2%). Fler flickor än pojkar använder Internet till att läsa artiklar, 7 av 38 pojkar (18,4%) och 7 av 26 flickor (26,9%). Värt att uppmärksamma är också att det inte är något barn i undersökningen som läser E-böcker.

När eleverna svarade på enkätfrågan ”Hur ofta läser du på fritiden”? Diagram 2, visade det sig att 50 barn av 64 (78,1%) läser någon dag i veckan eller oftare. Detta resultat stämde överens med PIRLS 2011 som visade att tre av fyra barn i årskurs 4 någon dag i veckan eller oftare läser på sin fritid. Man bör ha i åtanke det Svensson (2014:28) skriver, att många olika faktorer både sociala och kulturella, spelar in på vilka textorienterade aktiviteter barn deltar i.

När vi tittade på resultatet ur ett genusperspektiv såg vi att flickor läser mer frekvent än pojkar, fler pojkar är representerade i svarsalternativet ”*någon gång i månaden*” eller mer sällan. Även om vi valt att låta skolans del i barns läsintresse vara utanför vår studie så måste vi ändå uppmärksamma det Molloy (2007:9-13) skriver, att den litteratur som barn kommer i kontakt med i skolan kan ha ett samband med pojkars försämrade läsintresse. Texterna anpassas inte utifrån pojkars intressen och upplevs som tråkiga, vilket leder till att pojkar undviker att läsa. Dock talar det Molloy skriver emot det resultat vår undersökning visar i Diagram 4, att lärare var den näst största kategorin för pojkarnas läsinspiration.

Spel/data är den kategori som är mest representerad bland pojkarna på frågan ”Vad har du för fritidsintressen”? I förhållande till pojkarnas resultat i Diagram 2, där många pojkar redovisade att de inte läser lika frekvent som flickor, så bör man fundera på om pojkarna inte räknar den text de kommer i kontakt med via dataspelandet som läsning. Vi har dock med i tanken att pojkarnas resultat i Diagram 2 eventuellt kan ha en svaghet och missvisande bild, eftersom det inte framgår om pojkarna uppfattat de digitala texterna som finns i spel/data som ”läsning”. Kan hända att pojkarnas resultat i så fall hade blivit annorlunda. Som Molloy (2007:49-50) menar bör man kunna se på dataspel med nya ögon och använda sig av denna form av text som något nytänkande och en ny form av litteracitet.

Utifrån resultatet i Diagram 3 kunde vi se att 23 av 64 (35,9%) barn i undersökningen prenumererar på någon tidning. Flickorna i undersökningen, 14 av 26 (53,8%), prenumererar i större utsträckning än pojkarna, där det var 9 av 38 (23,7%) som svarade ”ja” på frågan. Det man kan diskutera är om barn överlag och pojkar i synnerhet läser om det som intresserar dem på nätet, där det är gratis och uppdateras dygnet runt. Både Fredriksson (2012:108) och Harrison (2012:41-45) menar att barn i större utsträckning nu använder sig av datorn och de aktiviteter som finns där, än läser traditionell media. Harrison skriver också att speciellt pojkars läsintresse har förflyttat sig till nätet. Det som talar emot detta i vår studie är att endast 14 barn (21,9%), 7 pojkar (18,4%) och 7 flickor (26,9%) skrev att det läser *artiklar på Internet* i Diagram 1. Dock begränsade vi kategorin till ”artiklar” vilket kan har vilselett eleverna till att utesluta vissa nätbaserade texter som de inte uppfattat som artiklar.

När vi följde upp frågan, om barnen prenumererar på någon tidning, med frågan vilken tidning de i så fall prenumererar på så stämde det till viss del överens med det fritidsintresse de uppgav. Svaren visade att 4 flickor som intresserar sig för hästar prenumererar också på hästtidningar. 3 flickor som har mode som intresse har uppgett att de prenumererar på *Glitter*, 1 flicka som uppgav sport som fritidsintresse

prenumererar på Fotbollstidningen, 2 pojkar uppgav *sport* som intresse och prenumererar också på tidningar om intresset, fotboll respektive motorsport. Frågan var frivillig att fylla i så det var positivt att så många ville redovisa vilken tidning de prenumererade på, eftersom vi kunde se vissa samband mellan läsintresse och fritidsintresse.

Barns inspiration till läsning

Utifrån studien ville vi också se varifrån barnen får sin inspiration till läsning. Diagram 4 visar att föräldrar/vårdnadshavare är de personer som ger barnen i vår undersökning mest inspiration till läsning, vilket även stämmer med PIRLS-rapportens (2011:8) resultat, att föräldrar/vårdnadshavares inställning till läsning spelar en positiv roll för barnens läsutveckling. Även Liberg (2007:54) skriver att barns läsutveckling påverkas av den uppväxtmiljö i vilken de befinner sig.

Att 14 pojkar av 38 (36,8%) får inspiration från lärare är något som får ses som ett överraskande resultat eftersom studier (Molloy, 2007) visar att pojkars läsintressen inte uppmuntras i skolan. Samtidigt är det oroande att så många som 11 pojkar (28,9%) uppger att de inte får någon inspiration till läsning alls. Molloys (2007) tankar talar alltså både för och emot våra resultat då pojkar i större utsträckning än flickor inspireras till läsning av sina lärare, vilket vi tolkar som att de får tillgång till texter som tilltalar dem i skolan. Samtidigt som 11 pojkar inte anser sig få någon inspiration till läsning alls vilket talar för Molloys tankar, att skolan inte kan ge pojkar de texter de efterfrågar. Dessa 11 pojkars obefintliga inspiration till läsning kan dock spegla vilken uppväxtmiljö de befinner sig i (Liberg, 2007) eftersom de utifrån svaren de angivit inte heller får någon inspiration från föräldrar/vårdnadshavare.

Det bör också uppmärksammas att flickorna inte i samma utsträckning fann inspiration hos lärarna utan istället fick läsintresse från kompisar. Knoester (2010) menar att barn inspireras till läsning genom att få inspiration från andra läsande

barn, bland annat genom boksamtal. Där får barnen samtala och dela med sig av sina läsupplevelser till andra barn samtidigt som de ger inspiration tillbaka, läsandet blir till en social aktivitet.

Värt att notera är att bara en flicka känner att hon inte har någon som inspirerar henne till läsning. Alla kategorier är representerade i undersökningen vilket tyder på en spridning av inspiration till läsandet i barnens omgivning. Den kategori som är minst representerad är *fritidsledare/tränare* som endast två barn får inspiration från. Vilket får oss att fundera över hur stort samband fritidsintresset och läsintresset har.

Samband mellan barns fritidsintressen, läsintresse och läsvanor

37 barn (57,8%) hade spel/data som fritidsintresse men bara 14 (21,9%)har svarat att de vill läsa om intresset. Här är det intressant att se hur barnen själva uppfattar sina läsvanor i förhållande till hur de spenderar tiden vid datorn. Vi tror att barnen har olika uppfattningar kring vad som är läsning och vad som inte är det. Ett exempel är ett barn som ansåg att den läser när den tittar på textade program på tv, en ansåg att läsning var att göra läxor samtidigt som ett barn aldrig ansåg sig lästa. Barnen uppfattar läsning på olika sätt och därför är det av betydelse att uppmärksamma hur barn själva ser på sitt användande av texter. Genom att uppmärksamma barns varierade syn på läsning kan man utveckla och utnyttja det som barnen gör när de utövar sina intressen**.** Svensson (2014:28) skriver om att det vore givande att hitta nya infallsvinklar till språkutveckling så att man kan bidra till fler barns läsintresse och motivation. Även Liberg (2007:54) menar att motivation, intresse och engagemang krävs av barnet för att läsningen ska bli givande.

Vidare kunde vi utifrån vår undersökning se att 48 barn (75%) fyllt i sport som fritidsintresse men endast 14 (21,9%) har svarat att de vill läsa om sport. 21 flickor (80,8%) har uppgett att de har mode som fritidsintresse och 10 (38,5%) vill läsa om det. Mönstret syns även i kategorierna mode, djur/natur, inredning och teknik där

man har uppgett en kategori som fritidsintresse men inte att man vill läsa om ämnet i lika stor utsträckning. Samtidigt när vi ställde frågan ”Vad eller vem skulle du vilja läsa om i en bok om du får välja vad du vill”? såg vi ett mönster i svaren att barnen ville läsa om sina fritidssysselsättningar, flertalet barn skrev att de vill läsa om det som intresserar dem med motivering att de har det som intresse och därmed vill veta mera om ämnet. Av 64 enkäter var det 47 barn (73,4%) som svarade på denna fråga vilket vi anser är relativt mycket då frågans karaktär var att svara med egna ord. Vi tolkar detta som att det finns ett intresse för att läsa och att de själva vet vad de vill läsa om, men att det eventuellt finns en brist i utbudet kring intresseområdet.

6.1 Slutsatser & Avslutande ord

Utifrån studiens syfte, vilket är att undersöka hur barns läsvanor och läsintresse ser ut på fritiden, avser vi här att diskutera våra frågeställningar:

- *Hur ser barns läsintresse och läsvanor ut på fritiden?*
- *Varifrån får barn sin inspiration till läsning?*
- *Finns det ett samband mellan barns fritidsintressen, läsintresse och läsvanor?*

Utifrån studiens resultat kan vi se ett mönster att barn vill läsa om det som intresserar dem och vi anser därför att man bör utgå från deras intressen i sökandet efter litteratur för att locka till läsning. Att finna rätt litteratur för varje individ kan vara något de behöver hjälp med och behöver därför uppmärksammas och organiseras. Att prata mer om läsning och skapa utrymme för böcker i hemmet och skolan både fysiskt och verbalt så böcker och texter blir ett mer naturligt inslag i vardagen kan bidra till barns läsutveckling eftersom tidigare studier (Knoester 2010:1-13, PIRLS, 2011) visar att barn som växt upp i hem där läsning tagit stor plats har kommit längre i läsutvecklingen än barn som inte har det. I vår studie svarade

flest barn att de främst fick sin inspiration till läsning från föräldrar och lärare vilket ställer krav på att de blir medvetna om att de är förebilder och kan bidra till barnens läsutveckling.

Eftersom formen på läsning har förändrats och utvecklats till att även finnas i digital form, undrar vi om man kan nyttja detta till att stärka och utveckla barns vilja till att läsa. Utifrån resultatet i vår studie har vi sett att barn till största delen läser skönlitteratur samt att många utav barnen uppgav att de gärna ägnade tid vid datorn på sin fritid. En intressant aspekt utifrån detta resultat är att utforska vad e-boken kan erbjuda barn. E-boken är ett format som inget av barnen i vår studie använder sig av, därför tycker vi att det är en form som borde uppmärksammas för barn som ett alternativt sätt att läsa på utifrån ett forum de redan vistas i.

Utifrån studien kan vi se att det finns ett samband mellan barns fritidsintresse, läsintresse och läsvanor då många barn är positiva till att läsa om det som intresserar dem. Vi tror att detta är något man kan dra nytta av bland fler barn så att de kan utvecklas i sin läsning. Genom att uppmärksamma barnen om att läsa kan vara ett verktyg som kan användas till att fördjupa sina kunskaper i sina intressen. Att kunna fånga de barn som helt saknar intresse för läsning genom att locka utifrån det som intresserar dem är något Liberg (2007) tror kan skapa ett engagemang.

Skillnaden mellan pojkar och flickors resultat kring läsvanor och läsintresse på fritiden var att det var fler flickor än pojkar som läser regelbundet. Vi kan även se att pojkar uppskattar spel/data mer än flickor. Genom dataaktiviteter får man en annan typ av literacy (Molloy, 2007). Intressant att spekulera i är vilken textform som kommer att bli viktigast i framtiden, den pappersbaserade eller den digitala textformen. Forsling (2008:132) undrar vilken kommunikativ kompetens som blir viktigast och därmed vilket kön som kommer att premieras, den traditionella textformen där flickor mest befinner sig eller nya databaserade textkompetenser som fler pojkar befinner sig i?

I det mediesamhälle vi nu befinner oss forsar informationen förbi oss i en snabb ström. Men är inte utvecklingen positiv, och kan vi inte hitta vägar till att ge barn den läsning de vill ha, utifrån dagens teknik?

En annan fråga vi ställer är i vilken utsträckning endast texter bidrar till barns läsintresse och läsvanor? Kanske kan engagemanget från vuxna, bidra till barns läsintresse och läsvanor genom att regelbundet diskutera aktuella händelser, filmer, tidningsartiklar, debatter med mera och på så sätt, utifrån delaktighet, engagemang och nyfikenhet i barnens intressen, ge barnen inspiration till läsning?

7 Referenser

Andersson, Peter & Wilhelmsson Ramshage, Bitte, 2010: Texter som inte räknas? om digitala läs - och skrivaktiviteter bland barn och unga. I: Olson, Maria & Gustafsson, Gerd (red.), *Utbildning & Lärande - Nya textvärldar i vår tid*. Skövde.

Carlsson, Ulla, 2012: Några inledande ord i spåren av tidigare utredningar Om förändrade medielandskap, läsning och kulturpolitik I: Carlsson, Ulla & Johannisson, Jenny (red.), *Läsarnas marknad, marknadens läsare – en forskningsantologi*. Stockholm.

Denscombe, Martyn, 2009: *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund.

Forsling, Karin., 2008: Läsa och skriva – vidgade begrepp i en medierik värld. I: Arne Engström (red.) *Att erövra världen. Dokumentation av konferensen Grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och matematik, 26–27 november 2007, Linköpings universitet* . Linköping.

Fredriksson, Ulf, 2012: Hur 15-åringars läsning förändrats mellan 2000 och 2009: Resultat från PISA-undersökningarna. I: Carlsson, Ulla & Johannisson, Jenny (red.), *Läsarnas marknad, marknadens läsare – en forskningsantologi*. Stockholm.

Harrison, Bev, 2012: *Reading for pleasure among year 13 boys: What are the possibilities and problems?* I: Weaving educational threads. Weaving educational practice. Volym 13, Utgåva 2: 2012, Kairaranga.

Hernwall, Patrik, 2010: Att ta i anspråk det okända – mot en flexibel digital grammatik. I: Olson, Maria & Gustafsson, Gerd (red.), *Utbildning & Lärande - Nya textvärldar i vår tid*. Skövde.

Höglund, Lars, 2012: Bokläsning i skiftet mellan traditionella och digitala medier. I: Carlsson, Ulla & Johannisson, Jenny (red.), *Läsarnas marknad, marknadens läsare – en forskningsantologi.* Stockholm.

Johansson, Lars-Erik, 2010: Nygamla textvärldar – genrer och skärmbaserad textanvändning i skola och samhälle. I: Olson, Maria & Gustafsson, Gerd (red.), *Utbildning & Lärande - Nya textvärldar i vår tid*. Skövde.

Knoester, Matthew, 2010: *Independent Reading and the 'Social Turn': How Adolescent Reading Habits and Motivation Relate to Cultivating Social Relationships*. University of Evansville.

Liberg, Caroline, 2008: Läs- och skrivutveckling och ett utökat läraruppdrag. I: Arne Engström (red.) *Att erövra världen. Dokumentation av konferensen Grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och matematik, 26–27 november 2007, Linköpings universitet* . Linköping.

Lundgren, Berit, 2012: Elvaåringars textbruk till vardags och i skolan. I: Edlund, Ann-Catrine (red.), *Att läsa och att skriva – två vågor av vardagligt skriftbruk i Norden 1800-2000*. Umeå.

Molloy, Gunilla, 2007: *När pojkar läser och skriver*. 1. uppl. Lund.

PIRLS, 2011: *Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv - Rapport 381,* 2012. Stockholm.

PISA, 2012: *15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap -rapport 398,* 2013. Stockholm.

Stukát, Staffan, 2005: *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. 1:8 uppl. Lund.

Svensson, Tomas, 2014: *Alexander, Sara och skriften – en skriftbruksetnografisk studie av barn i mellanåren*. Örebro

Säljö, Roger, 2000: *Lärande i praktiken – ett sociokulturellt perspektiv*. 2 uppl. Stockholm.

Vetenskapsrådet, 2002: *Forskningsetiska principer inom humanistisk - samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm.

8 Bilaga 1

Enkätstudie kring:
– Elevers läsvanor/läsintresse på fritiden i år 6

Kön: Tjej ☐ Kille ☐ Skola:_____

1. Vad har du för fritidsintressen? *(kryssa gärna i alla alternativ som stämmer in på dig)*

O Mode
O Spel/data
O Djur/natur
O Sociala medier
O Teknik
O Inredning
O Matlagning
O Musik
O Läsa
O Resa
O Kreativt/konstnärligt arbete (ex. teater, skriva, måla)
O Sport, vilken?_____
O Annat, vad?_____

2. Vilka typer av texter använder du dig av när du läser på fritiden? *(kryssa gärna i alla alternativ som stämmer in på dig)*

O Skönlitteratur, deckare, romaner, biografier etc.
O E-bok (se ovan fast i e-bok)
O Faktaböcker
O Dagstidningar
O Serietidningar
O Bloggar
O Artiklar på Internet
O Läser aldrig på fritiden
O Annat vad?_____

3. **Brukar du låna böcker på biblioteket?**

O Ja
O Nej

4. **Hur ofta läser du på fritiden?**

O Varje dag
O Någon dag i veckan
O Någon dag i månaden
O Någon gång per år
O Aldrig

5. **Vad läser du helst om på fritiden?** *(kryssa gärna i alla alternativ som stämmer in på dig)*

O Spänning/deckare/thriller/drama
O Poesi (dikter)
O Fantasy
O Skräck
O Komedi
O Mode
O Fakta
O Sport
O Djur och natur
O Teknik
O Inredning
O Spel/Data
O Skvaller
O Annat
Om annat vad?_____

6. **Är du medlem i någon bokklubb?**

O Ja
O Nej

Om ja, vilken?_____

7. Prenumererar du på någon tidning?

O Ja
O Nej

Om ja, vilken?_____

8. Prenumererar du på något nyhetsbrev på Internet?

O Ja
O Nej

Om ja, vilket/vilken?_____

9. På vilket sätt uppmuntrar skolan dig till läsning på fritiden?

(kryssa gärna i alla alternativ som stämmer in på dig)

O Genom boktips
O Rekommenderar prenumerationer på tidning
O Rekommenderar medlemskap i bokklubb
O Rekommenderar internetsidor
O Uppmärksammar bokrea
O Uppmuntrar att låna böcker från bibliotek
O Annat sätt, vilket?_____

10. På vilket sätt visar skolan och läraren intresse för ditt läsande på fritiden? *(kryssa gärna i alla alternativ som stämmer in på dig)*

O De frågar dig personligen vad du läser hemma
O Ni diskuterar vad ni i klassen läser på fritiden i klassrummet
O Låter er i klassen ge varandra lästips under lektionstid
O Visar inget intresse
O Annat sätt

11. Hur många böcker har du hemma?

O Inga
O 1 -10
O 10- 100
O Fler än 100

12. Från vem/vilka får du mest inspiration till läsning på fritiden? *(kryssa gärna i alla alternativ som stämmer in på dig)*

O Lärare
O Bibliotekarie
O Förälder/vårdnadshavare
O Syskon
O Mormor, morfar, farmor, farfar
O Kompisar
O Fritidsledare (ex tränare, ledare för fritidsaktivitet)
O Annan
O Jag får ingen inspiration till läsning på fritiden.

13. Vad/vem skulle du vilja läsa om i en bok om du får välja vad du vill? _____

Motivera varför du skulle vilja läsa det du skrev om i föregående fråga. (frivilligt)_____
_____
_____

Enkätstudien är utformad av:
Jennifer Caballero & Sandra Ekholm
Examensarbete inom lärarprogrammet, vid Mälardalens Högskola